
SZKOLNICTWO

Miesięcznik poświęcony sprawom wykształcenia i wychowania w wieku przedszkolnym, w szkołach powszechnych, średnich, ogólnych i zawodowych oraz wyższych.

Redaktor i wydawca JAN GOŁĄB

Plan i rozkład zajęć w średniej szkole ogólnokształcącej.

W myśl prawa biogenetycznego (Wykształcenie człowieka str. 22-25), zasad wychowania i wykształcenia (tamże st. 32-33), programu opartego na prawie biogenetycznym (jak wyżej str. 43-47) i oraz szczegółowego rozwinięcia treści tego programu (Szkolnictwo Nr. 6-12 z roku 1927) powstaje plan i rozkład zajęć w średniej szkole ogólnokształcącej. Do zajęć tych, jak wiemy, należą: religja, sztuki piękne, ekonomja, polityka, matematyka, nauka o świecie (fizyka, chemja, geologia, botanika, zoologja, antropodogja, geografja, i astronomja) nauka o społeczeństwie harcerstwo. Treść i zakres tych przedmiotów zostały oświetlone we wspomnianych wydawnictwach, pozostaje jeszcze do omówienia wzajemne ustosunkowanie i organizacja zajęć szkolnych, do czego obecnie przystąpimy.

Religja.

Misterja religijne (podobnie jak w szkole powszechnej) na tle dążności do dobra, prawdy i piękna jako najwyższych zasad istnienia, uosobionych w Trójcy św. W każdej klasie 1 jednostka metodyczna w tygodniu.

Sztuki piękne.

Mają one inny charakter niż w szkole powszechnej, gdzie chodziło głównie o rozbudzenie i ujawnienie estetycznych upodobań i zdolności przez odpowiednie zajęcia artystyczne wszystkich dzieci danego okresu wychowawczego. W szkole średniej natomiast tylko te jednostki z pośród młodzieży są czynne, czy to w artystycznych produkcjach scenicznych, czy to w przygotowaniu eksponatów na wystawy artystyczne, czy też w dziedzinie twórczości architektonicznej, muzycznej, literackiej itp. — które mają po temu specjalne uzdolnienia i traktują te swoje zajęcia jako kształcenie zawodowe w szkołach artystycznych. Pozostała zaś młodzież średniej szkoły ogólnokształcącej przyjmuje rolę biernych widzów, słuchaczy, czytelników itp., usiłując następnie pod kierunkiem sił artystycznych i pedagogicznych zająć samodzielne stanowisko w kwestji doznanych wrażeń estetycznych i wartości poznanych w ten sposób dzieł sztuki. Jak z tego wynika, celem tak czynnych jak biernych zajęć artystycznych jest rozwój uczuć i smaku estetycznego, oraz krytycyzmu. W samej więc szkole ogólnokształcącej jako takiej niema żadnych bezpośrednich czynnych zajęć artystycznych, tylko młodzież pod opieką swoich wychowawców i nauczycieli uczęszcza do artystycznych szkół zawodowych na odpowiednie przedstawienia i koncerty, zwiedza zabytki sztuki architektonicznej, muzea, wystawy, rozczytuje się w dziełach literatury pięknej, aby następnie w dyskusji, oraz w pisemnych elaboratach wyrazić swoje zdanie i usłyszeć pogląd swoich współkolegów i nauczycieli w sprawach świeżo doznanych wrażeń estetycznych. Repertuar dzieł sztuki dla poszczególnych klas przygotowują odnośne zespoły artystyczne szkół zawodowych w porozumieniu z radą pedagogiczną średniej szkoły ogólnokształcącej. Dla każdej klasy 1 jednostka metodyczną w tygodniu.

Ekonomia.

Podstawą jest tu dynamiczny system ekonomii społecznej Hoene-Wrońskiego, ponieważ jest to pełny wyraz praw, rządzących tą bodaj najważniejszą dzie-

dziną życia społecznego, jaką jest ekonomja. Obok znajomości zasad i praw ekonomji społecznej nieodzowna jest umiejętność prowadzenia odpowiedniej statystyki. bez której niemożliwem byłoby obliczenie jakichkolwiek ekonomicznych wartości praktycznych. Z tych względów punktem ciężkości będzie obok teorii prowadzenie przez poszczególnych uczniów statystyki ekonomicznej, osobistej i tych przedsiębiorstw, w których uczniowie kształcą się zawodowo. Wyniki statystyki będą podstawą dyskusji oraz wniosków w sprawach przemysłu społecznego. Dla ułatwienia i ujednostajnienia załączam do niniejszego numeru „Szkolnictwa“ 4 przykłady statystyki ekonomicznej: gospodarstwa małorolnego, gospodarstwa folwarcznego, przedsiębiorstwa handlowego, oraz fabryki przetwórczej. Zastrzegam się jednak, że cyfry i liczby w przykładach użyte są tylko ilustracją zastosowania praw ekonomicznych i wysokość tych liczb okaże się, być może, nieproporcjonalnie wielką lub małą w stosunku do rzeczywistości. Nie chodziło m. bowiem o wysokość lecz o rodzaj liczbowych operacji. Stosunki wielkościowe natomiast, które są głównym celem ekonomji, okażą się dopiero przy obliczaniu realnych wartości ekonomicznych danych rzeczywistych przedsiębiorstw. W każdej klasie 1 jednostka metodyczna w tygodniu.

Polityka.

Dopóki zasadą polityki był machjavelizm, trudno było zaiste uczyć takiej polityki w szkole. Skoro jednak hasła pacyfizmu, zgody, a przede wszystkim sprawiedliwości w stosunkach wewnętrznych i międzynarodowych zaczynają coraz bardziej przenikać do psychiki narodów cywilizowanych, czas też wprowadzić do szkoły średniej naukę polityki. Tembardziej jest to wskazane, że młodzież w tym wieku bardzo interesuje się życiem społecznem. Ponieważ zaś silnie odczuwa wszelką niesprawiedliwość, często tylko urojoną, przeto pozostawiona samej sobie pod tym względem łatwo się zniechęca, obojętnieje dla spraw społecznych i państwowych, albo bezkrytycznie ulega wpływom wywrotowym faszyzmu, bądź komunizmu, które tem się tylko różnią między sobą w skutkach, że

pierwszy przygotowuje, a drugi dokonuje ruiny społeczeństwa, oraz jego kultury i cywilizacji, oba jednak są wynikiem lekceważenia istotnych praw polityki, Zasady polityki rzetelnej, którą można nazwać nauką, najwyraźniej i najlepiej sformułował Hoene-Wroński, te więc zasady będą podstawą nauki polityki w średniej szkole ogólnokształcącej.

W każdej klasie 1 jednostka metodyczna w tygodniu.

Nauka o świecie.

Zamiast drobiazgowych i rozproszkowanych wiadomości przyrodniczo-geograficznych, jakich uczono w dotychczasowej szkole średniej, synteza praw, sił i zjawisk świata dla ugruntowania zgodnego z rzeczywistością światopoglądu.

W każdej klasie 1 jednostka metodyczna w tygodniu.

Nauka o społeczeństwie.

a) Historia kultury i cywilizacji. Jest to pogładowa nauka o społeczeństwie. Podczas gdy w szkole powszechnej historia jest niewyczerpanym źródłem tematów do sztuk pięknych, w szkole średniej ogólnokształcącej jest to nauka, której celem jest odszukanie wytycznych postępu i praw dziejowych w splotach faktów i zjawisk historycznych.

W każdej klasie 1 jednostka metodyczna w tygodniu.

b) Język. Jest to drugi z kolei dział nauki o społeczeństwie, traktowanej jako zewnętrzny wyraz psychicznego rozwoju społecznego. Toteż umiejętność wyrażania się słowem i pismem nie gra w nauce języka dominującej roli i dla uniknięcia pustego werbalizmu rozciąga się na wszystkie przedmioty.

Harcerstwo

a) Harcerskie pogadanki, wycieczki i czasopismo regionalne w związku z samorządem szkolnym.

W każdej klasie 1 jednostka metodyczna w tygodniu.

b) kąpiel, gimnastyka, gry i zabawy sportowe i towarzyskie i przysposobienie wojskowe.

W każdej klasie 1 jednostka metodyczna w tygodniu,

c) Wykształcenie zawodowe w odpowiednich instytucjach i przedsiębiorstwach codziennie w godzinach rannych (8-13), podczas gdy wykształcenie ogólne odbywa się po południu.

Poradnia biogenetyczna.

Na podstawie metryki biogenetycznej udzielanie porad w sprawach wychowania moralnego i fizycznego, oraz wykształcenia ogólnego i zawodowego.

Dla każdej klasy 1 godzina w tygodniu.

Wykształcenie zawodowe nauczycieli,

W myśl zasady praktycznego kształcenia zawodowego przyszły nauczyciel po 6 letnim wykształceniu w szkole powszechnej w charakterze hospitanta (2 lata) i instruktora (3 lata) przechodzi jako kandydat (K) do średniej szkoły ogólnokształcącej, pracując w charakterze drugorzędного pomocnika nauczyciela 2 lata, tj. pierwszego roku (K I) w pierwszych trzech klasach, drugiego roku (K II) w następnych trzech klasach, poczem w charakterze pierwszorzędного pomocnika nauczyciela jako docent (D) następne 2 lata, tj. pierwszego roku (D I) w pierwszych trzech klasach, drugiego roku (D II) w ostatnich trzech klasach szkoły średniej ogólnokształcącej.

Funkcje nauczyciela pełni profesor (P), nauczyciel (N), lub jego zastępca (Z). Profesor:

a) ma pełne studia ogólne i pedagogiczne, b) jest specjalistą wychowania i kształcenia młodzieży w wieku młodzieńczym, a mianowicie w pierwszych trzech klasach, lub w następnych trzech klasach szkoły średniej ogólnokształcącej, c) odznaczył się uznaną pracą z dziedziny swej specjalności. Nauczyciel różni się tem od profesora, że nie ma ostatniego warunku, zaś zastępca nauczyciela jest dopiero w trakcie specjalizacji.

W średniej szkole ogólnokształcącej pracuje wobec tego 2 pedagogów w charakterze nauczycieli, a mianowicie jeden z nich przy pomocy kandydata (K I) i docenta (D I) zajmuje się wychowaniem i wy-

kształceniem młodzieży w okresie wzmożonego uczucia tj. w pierwszych trzech klasach, drugi również przy pomocy kandydata (K II) i docenta (D II) kształci i wychowuje młodzież w okresie wzmożonego poznania tj. w ostatnich trzech klasach. Zatem komplet sił pedagogicznych w średniej szkole ogólnokształcącej składa się z 2 nauczycieli, 2 docentów, 2 kandydatów i dyrektora, który ma kwalifikacje przynajmniej nauczyciela. Poza praktycznymi zajęciami pedagogicznymi nauczyciel poświęca godzinę codziennie na teoretyczne kształcenie zawodowe swoich pomocników, przyczem udziela im wskazówek, instrukcji i wyjaśnień w kwestjach zajęć praktycznych, przydziela materiał, sprawdza wyniki, usuwa niedomagania itp., jak to ma miejsce w szkole powszechnej. Treścią teoretycznych studjów pedagogicznych jest:

dla kandydatów pierwszego roku (K I) psychologia młodzieży w okresie uczucia,

dla kandydatów drugiego roku (K II) psychologia młodzieży w okresie poznania,

dla docentów pierwszego roku (D I) pedagogia młodzieży w okresie uczucia,

dla docentów drugiego roku (D II) pedagogia młodzieży w okresie poznania.

Niezależnie od swoich zajęć pedagogicznych (teoretycznych i praktycznych.) w średniej szkole ogólnokształcącej kandydaci i docenci są słuchaczami zwyczajnymi na uniwersytecie.

Załączone: rozkład zajęć i podział godzin w średniej szkole ogólnokształcącej są ilustracją powyższych uwag.

Plan i rozkład zajęć uniwersyteckich.

Na zasadzie prawa biogenetycznego (Wykształcenie człowieka str. 27-27), wynikających zeń zasad wykształcenia (tamże str. 33), programu (tamże str. 47-49), oraz jego rozwinięcia (Szkolnictwo Nr. 1-2 z r. 1928) powstaje plan i rozkład zajęć uniwersyteckich. Na uniwersytecie są tylko dwa przedmioty wzajemnie się uzupełniające, mianowicie teoria najwyższych zagadnień istnienia, czyli mesjanizmu i praktyka odrodzenia duchowego. Ze względu na pracę w szkołach zawodowych zajęcia uniwersyteckie odbywają

się codziennie przez 2 godziny dla słuchaczy pierwszych 4 lat rano, zaś dla słuchaczy ostatnich 2 lat wieczorem. Z tego 1 godzinę przeznaczają się na teorię i 1 godzinę na zagadnienia praktyczne, omawiane i rozstrzygane na terenie samorządu akademickiego. Dba te działy: teoria i praktyka uniwersytecka zostały szczegółowo potraktowane w moich poprzednich wydawnictwach tak, że obecnie ograniczam się tylko do strony technicznej.

Dla słuchaczy każdego roku uniwersytetu przewiduje się jednego profesora i jednego jego pomocnika czyli asystenta, którym jest: dla I roku uniwersytetu, kiego wykształcenia student V roku dla II roku student VI roku, dla III roku nauczyciel — praktykant I roku, dla IV roku nauczyciel — praktykant II roku, dla V roku nauczyciel — praktykant III roku, dla VI roku nauczyciel — praktykant IV roku.

Prócz teorii i praktyki ze słuchaczami uniwersytetu każdy profesor poświęca 1 godzinę dziennie na teoretyczne kształcenie zawodowe swego pomocnika pod względem psychologicznym, pedagogicznym, dydaktycznym zależnie od bezpośrednich prac, prowadzonych ze studentami. Na czele uniwersytetu stoi rektor. Senat akademicki składa się wobec tego z rektora, 6 profesorów i 6 asystentów.

Praktyka. Po ukończeniu uniwersytetu następuje czteroletnia praktyka zawodowa i życiowa. Pierwsza prowadzi do wykazania się wybitną i uznaną przez odpowiednie jury profesorskie pracą z zakresu swej specjalności, druga, kontynuowana z pomocą samorządu niezależnego, ma na celu osiągnięcie i utrwalenie podstaw swego organizmu, umysłu i charakteru. Po pomyślnem ukończeniu tej podwójnej praktyki następuje uroczyste przyjęcie do grona profesorów. Czynności samorządu niezależnego odbywają się w uniwersytecie raz w tygodniu w czasie dla uczestników i dla uniwersytetu najdogodniejszym.

Sztuka głosowana w szkole.

Mam na myśli przedewszystkiem architekturę, ornamentykę i sztukę dekoracyjną. Są to sprawy na terenie szkoły prawie zupełnie nie wysyskane, chociaż tak dużo deklamuje się o wychowaniu

estetycznem, do którego żadną miarą nie przyczynia się koszarowy wygląd szkół, ani też przeważnie chaotycznie i bez znajomości rzeczy porozwieszane obrazy często zupełnie niestosowne z punktu widzenia estetycznego, nie mówiąc już o braku specjalnego oddziaływania artystycznego każdej sali szkolnej na umysł młodzieży. Nie jest to bowiem obojętnem, jakie wrażenie robi całość kształt sali do której się codziennie po kilka razy wchodzi i przebywa w niej po kilka godzin. Ze takie wrażenie, mniej lub więcej przygnębiające lub miłe, powstaje, nie trzeba dowodzić, każdy bowiem może to doświadczalnie stwierdzić. Wchodzimy np. do bogato urządzonego apartamentu, który robi wrażenie zatęchłej nory, jakiejś zimnej pustki, lub przygniatającej swoim ciężarem, niepokojącej przestrzeni, pomimo zachowania wszelkich wymogów higieny, wspaniałych urządzeń, drogich obić i mebli. Gdzieinśdziej znów skromnie, ale gustownie zbudowany i urządzony domek robi wrażenie miłe i pociągające. Nie znaczy to bynajmniej, że duże gmachy i bogate apartamenty nie mogą być estetyczne, albo że tylko skromne urządzenia są estetyczne. Naogoł jednak wszelki luksus i przepych — jako przesada na równi z rażącą nędzą i ubóstwem czy zaniedbaniem raczej zmniejszają, niż potęgują dodatnie wrażenie estetyczne. Znaleźć umiar pomiędzy temi krańcami, to znaczy rozwikłać tajemnicę gustu i smaku estetycznego pod warunkiem, że zasada kształtów, barw i motywów współczesnej epoki zostanie zachowana. W szkole jednak nietylko o to chodzi. Tu jest młodzież rozmaitych okresów wychowawczych. W każdym z tych okresów w miarę wzrastania i dojrzewania są inne, coraz głębsze zainteresowania, a także coraz bardziej zróżnicowana wrażliwość estetyczna. Jeżelibyśmy więc szkołę dla młodzieży urządzili pod względem estetycznym według gustu ludzi dorosłych, to dzieci np. 10 letnie zupełnie obojętnie zachowałyby się wobec takiej sztuki i nie odczułyby piękna, choćby stosunkowo najbardziej doskonałego, podobnie jak analfabeta nie reagowałby wcale na treść książki, choćby była najbardziej zajmującą. Co jest znowu przeżytkiem dla ludzi dorosłych, to przemawia do duszy dziecięcej całym bogactwem barw i kształtów.

Dopóki wszakże nieznanem było prawo biogenetyczne rozwoju człowieka, określające kierunki i zasady wzrastania i potęgowania się organizmu, charakteru i umysłu, oraz wrażliwości estetycznej w poszczególnych okresach rozwoju, nie można też było mówić o planowem i celowem pod względem estetycznym budowaniu i urządzeniu szkoły. Dziś jednak ta trudność znika. Prawo biogenetyczne jest znane, ono też określa dla każdego okresu, każdej klasy treść i zakres sztuki stosowanej. Nie chcąc się powtarzać, pomijam szczególnie prawa biogenetycznego, oraz jego uzasadnienie. Wszystko to znajdzie czytelnik w moich dotychczasowych wydawnictwach.

Według tego prawa wielkie okresy historii ludzkości odpowiadają okresom wychowawczym człowieka. Okresy wychowania mianowicie są jakby miniaturowym powtórzeniem i odtworzeniem (w zasadach nie w faktach) okresów historii. Młodzież w szkole to jakby konglomerat zbiorowisk ludzkich z różnych okresów historycznych. Każde z tych zbiorowisk ma swe odrębne zainteresowania i dążności. To też i działa wychowawczo na poszczególne okresy wychowawcze tylko wówczas, jeżeli jej rodzaj i styl pochodzi z podobnej pod względem zainteresowań estetycznych epoki dziejowej. Tak więc styl wschodni (Egipt i t. p.) daje początek systematycznemu rozwojowi sztuki, dlatego też działa wychowawczo najlepiej na wychowanka w początkach jego systematycznego wychowania t. j. w okresie czuciowości (I, II i III kl. szkoły powszechnej). Następny z kolei styl klasyczny działa na okres intelektualny (IV, V i VI kl. szk. powsz.). Styl romański ma wpływ na wiek przejściowy przyczyniając się do rozwoju wyobraźni odtwórczej (VII kl. szkoły powsz.). Styl gotycki wpływa również na wiek przejściowy, przyczyniając się do rozwoju wyobraźni wytwórczej (VIII kl. szk. powszechnej). Renesans działa na okres uczuciowy (I, II i III kl. szkoły średniej ogólnokształcącej). Barok ma wpływ na okres poznawczy (IV, V i VI kl. szk. średn. ogólnokształ.). Wreszcie niemający jeszcze ustalonej nazwy styl postępowy (- progresyjny, którego przygrywką do pewnego stopnia jest szukanie nowych form i zasad po przez impresjonizm, futuryzm i t. p.) odpowiadać

będzie aspiracjom człowieka w okresie jego odrodzenia duchowego, t. j. w uniwersytecie.

Największą sztuką będzie harmonijne powiązanie w estetyczną całość odrębnych, coraz głębszych psychologicznie form i zasad pokrewnych stylów, przeznaczając na każdy z nich oddzielny budynek, lub przynajmniej odrębną i wyróżniającą się kondygnację gmachu szkolnego. Oczywiście, zadanie będzie spełnione tylko wówczas dobrze, jeżeli motywy stosowanej sztuki szkolnej, nie naruszając w niczem czystości stylu, będą uwzględniały poziom umysłowy danego okresu biogonetycznego młodzieży, oraz jeżeli zostaną uwzględnione nietylko same gmachy szkolne, ale też ich otoczenie, jak odpowiednie sąsiedztwo, rodzaj kształt ogrodzenia, rozmieszczenie i kształt chodników podwórza i ogrodu, rodzaj i rozmieszczenie drzew kwiatów i innych roślin — jednym słowem, jeżeli będzie to szczęśliwie pomyślana całość artystyczna

Od redakcji.

Z braku funduszków zmuszony jestem przerwać na czas nieokreślony dalsze wydawnictwo niniejszego czasopisma,

Jan Gołąb



Adres Redakcji i Administracji: Sawin, pow. Chełm Lubeiski.

PRENUMERATA:

Rocznie zł. 4.000 półrocznie zł. 2,00, numer pojedynczy 35 groszy

Druk. „Zwierciadło” — Chełm.

Podział godzin w średniej szkole ogólnie kształcącej

Godziny	I kl.	II kl.	III kl.	IV kl.	V kl.	VI kl.
Dni						
poniedziałek	15-16 16-17 17-18 18-19	religia matematyka kształcenie kandydatów i docentów	№I,DI,KI, " " "	polityka język kształcenie kandydatów i docentów	№II,DI,II,KII " " "	№II,DI,II,KII " " "
Wtorek	15-16 16-17 17-18 18-19	sztuki piękne język kształcenie kandydatów i docentów	" " " " " "	nauka o świecie matematyka kształcenie kandydatów i docentów	" " " " " "	" " " " " "
Środa	15-16 16-17 17-18 18-19	ekonomja harcerstwo kształcenie kandydatów i docentów	" " " " " "	historja kultury i cywilizacji harcerstwo kształcenie kandydatów i docentów	" " " " " "	" " " " " "
Czwartek	15-16 16-17 17-18 18-19	polityka matematyka kształcenie kandydatów i docentów	" " " " " "	religja język kształcenie kandydatów i docentów	" " " " " "	" " " " " "
Piątek	15-16 16-17 17-18 18-19	nauka o świecie język kształcenie kandydatów i docentów	" " " " " "	sztuki piękne matematyka kształcenie kandydatów i docentów	" " " " " "	" " " " " "
Sobota	15-16 16-17 17-18 18-19	historja kultury i cywilizacji harcerstwo kształcenie kandydatów i docentów poradnia biogenetyczna	" " " " " " " " " " " "	ekonomja harcerstwo kształcenie kand. i docent. poradnia biogenetyczna	" " " " " " " " " " " "	" " " " " " " " " " " "

Rozkład zajęć w średniej szkole ogólnokształcącej.

L.p.	P R Z E D M I O T	LICZBA GODZIN TYGODNIOWO					
		I kl.	II kl.	III kl.	IV kl.	V kl.	VI kl.
1.	Religia	—	—	—	—	—	—
2.	Sztuki piękne	—	—	—	—	—	—
3.	Ekonomia	—	—	—	—	—	—
4.	Polityka	—	—	—	—	—	—
5.	Matematyka	—	—	—	—	—	—
6.	Nauka o świecie	—	—	—	—	—	—
7.	Nauka o społeczeństwie: a) historia kultury i cywilizacji b) język	1	1	1	1	1	2
8.	Harcerstwo: a) pogadanki, wycieczki, czasopismo regionalne i samorząd, b) kąpiel, gimnastyka, gry i zabawy sportowe i towarz., przysposobienie wojskowe,	1	1	1	1	1	1
9.	Nadto: Poradnia biogenetyczna	1	1	1	1	1	1
10.	Teoretyczne kształcenie zawodowe kandydatów i docentów	2	2	2	2	2	2

